

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645
tel./fax 068 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, <http://www.kp.org.pl>

Świebodzin, 28 marca 2013 r.

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie

W związku z trwającymi konsultacjami społecznymi projektów rozporządzeń w sprawie warunków korzystania z wód regionu wodnego **Czarnej Orawy**, przedkładamy następujące uwagi i wnioski.

1. W przypadku regionu czarnej Orawy, warunki przyrodnicze i potrzeby ograniczeń w korzystaniu z wód są rozpoznane dokładniej niż w innych regionach wodnych. Wnoszę o uzupełnienia dotyczące:
  - 1) zakazu dalszego korzystania z piętrzeń wskazanych jako wymagające udrożnienia w opracowanym programie udrożnienia Czarnej Orawy i bezwzględnego zakazu nowych piętrzeń w tym regionie wodnym,
  - 2) zakazu poborów wód podziemnych, nawet w drobnych ilościach, mogących oddziaływać na płyty torfowisk soligenicznych,
  - 3) zakazu wykonywania, remontowania i utrzymywania urządzeń wodnych, których funkcjonowanie negatywnie oddziaływałoby na warunki wodne Torfowisk Orawsko-Nowotarskich
  - 4) ustalenia przepływu nienaruszalnego dla zlewni Czarnej Orawy jako 120% SNQ
2. Paragraf 4 Warunków wskazuje, że cele środowiskowe dla JCWP i JCWPd określa plan gospodarowania wodami, w związku z czym w załączniku przedstawiono wykaz celów wynikających z tego planu. Tymczasem, cele środowiskowe określone w Warunkach powinny uwzględniać także treść art. 38d, 38e, 38f ustawy Prawo Wodne, niezależnie od ich wskazania w Planie gospodarowania wodami. W planie tym nie zostały wskazane np. cele dla obszarów chronionych, a to nie znaczy, że one nie istnieją i że nie trzeba ich osiągnąć.

Ponadto, o ile cel podany w załączniku jako ‘dobry stan wód’ jest względnie jednoznaczny (rozporządzenia MŚ definiują przynajmniej opisowo, co rozumie się za dobry stan poszczególnych elementów jakości ekologicznej, a dla niektórych elementów jakości ekologicznej i dla elementów stanu chemicznego podają wartości progowe), to cel podany w postaci „dobrego potencjału wód” nic nie znaczy, ponieważ pojęcie dobrego potencjału ma sens wyłącznie w odniesieniu do konkretnej jednolitej części wód – rozumienie ‘dobrego

potencjału” musi być inne dla każdej rzeki i uwzględniać skutki ekologiczne utrzymania tych i tylko tych konkretnych przekształceń, które są konieczne do osiągnięcia ważnego celu, dla którego dana rzeka została uznana za silnie zmienioną.

Zwracam tu uwagę, że podawanie w Warunkach listy celów środowiskowych – które wynikają z innych aktów prawa – pełniłoby wyłącznie rolę informacyjną, a nie stanowiącą, ujęcie tego elementu jako załącznika do rozporządzenia jest więc niezgodne z zasadami techniki legislacyjnej.

3. Proponowane w rozdziale 4 ograniczenia w korzystaniu z wód sformułowano tak, że byłyby one w większości stosowane do nowo wydawanych pozwoleń wodnoprawnych. Podobnie w § 11 mowa jest tylko o „nowych działaniach”.

Tymczasem, Warunki mogą i powinny ograniczać także korzystanie z wód na podstawie aktualnie obowiązujących pozwoleń wodnoprawnych, o ile takie korzystanie uniemożliwia osiągnięcie celów środowiskowych. Inne podejście generuje ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych wynikających z Ramowej Dyrektywy Wodnej, a terminy ich osiągnięcia są określone w przepisach i w wielu przypadkach wypadają jeszcze w terminie ważności obowiązujących pozwoleń wodnoprawnych.

Przykładowo, jeżeli aktualnie obowiązuje pozwolenie wodnoprawne na piętrzenie bez przepławki, a ciągłość ekologiczna cieków jest warunkiem osiągnięcia celu środowiskowego, to z Warunków powinno wynikać, że dalsze piętrzenie w ten sposób jest niezgodne z warunkami. Zwracam uwagę, że nie spowoduje to automatycznego bezpośredniego skutku prawnego dla korzystającego z wody (jego uprawnienia określa bowiem pozwolenie wodnoprawne). Jednak, warunki powinny dać RZGW podstawę do przeglądu aktualnych sposobów korzystania z wód i w razie potrzeby do cofania pozwoleń wodnoprawnych na przegrodzenie rzeki nie wyposażone w przepławkę w trybie art. 136 ust. 1 pkt 7 ustawy Prawo Wodne. Brak takiej możliwości byłby deklaracją zamiaru nie wypełnienia obowiązku co do osiągnięcia celów środowiskowych, wynikającego z RDW.

4. Proponowane w rozdziale 4 sformułowania budzą wątpliwości, ponieważ mogą błędnie sugerować, że w przypadku spełnienia warunku, określone korzystanie z wód będzie automatycznie dozwolone. Przykładowo: „*Wydanie pozwolenia wodnoprawnego na wykonanie budowy piętrzącej w korycie cieków jest możliwe pod warunkiem wyposażenia tej budowy w urządzenia wodne zapewniające swobodną migrację charakterystycznych gatunków ryb wrażliwych (..)*” – tymczasem, nawet przy wyposażeniu w przepławkę, wydanie pozwolenia wodnoprawnego może być niedozwolone ze względu na negatywne oddziaływanie piętrzenia na elementy hydromorfologiczne wód i transport rumowiska rzecznoego.

Wnosimy o zmianę sformułowania na „*może być możliwe pod warunkiem spełnienia wymogów wynikających z przepisów odrębnych oraz pod warunkiem*...”

5. Brzmienie §19 ust. 1 proponujemy przeredagować dodatkowo na: „*Wydanie pozwolenia wodnoprawnego na wykonanie budowy piętrzącej w korycie cieków może być możliwe pod warunkiem spełnienia wymogów wynikających z przepisów odrębnych oraz pod warunkiem wyposażenia tej budowy w urządzenia wodne zapewniające, z uwzględnieniem kumulacji oddziaływania z innymi przeszkodami na tym samym cieku lub cieku wyższego rzędu, swobodną migrację charakterystycznych gatunków ryb wrażliwych, chyba, że konstrukcja budowy zapewnia przy przepływie SNQ utrzymanie takiej migracji, z zastrzeżeniem ust. 2*”.

Każde piętrzenie przegradzające rzekę, nawet wyposażone w najlepszą przepławkę, pozostaje barierą dla ryb. Nie ma przepławek o 100% sprawności i żadna przepławka nie

zapewni „swobodnej migracji”. W przypadku kilku piętrzeń na jednym cieku wystąpi efekt kumulacyjny – np. pięć piętrzeń z przepławkami o „sprawności” 80% tworzy razem barierę o „przepuszczalności” zaledwie 33%. Ponadto, w przypadku budowy przegród i piętrzeń, barierą dla ryb reofilnych nie jest tylko przegroda, ale także odcinek rzeki spiętrzonej przegroda.

6. Na rzekach RZGW Kraków istotnym oddziaływaniem, które projekt Warunków zupełnie pomija, jest wpływ budowli piętrzących w korytach rzek na transport rumowiska rzecznoego, a także wpływ zmian hydromorfologicznych generowanych przez korzystanie z wód na transport tego rumowiska. Zakłócenie równowagi hydrodynamicznej rzeki i transportu rumowiska jest przyczyną ujawniających się niżej w biegu rzeki licznych problemów i negatywnych oddziaływań.

Proponujemy dodanie następującego ograniczenia: *„Wydanie pozwolenia wodnoprawnego na wykonanie budowli piętrzącej w korycie cieku, regulację rzek, wykonanie lub remont urządzeń przeciwpowodziowych, lub na inne przedsięwzięcia mogące mieć wpływ na dostawę, transport lub akumulację rumowiska rzecznoego, może być możliwe pod warunkiem spełnienia wymogów wynikających z przepisów odrębnych oraz pod warunkiem, że nie zagraża to zagrażającej zachowaniu równowagi hydrodynamicznej cieku, mogącej powodować pogorszenie ekologicznych funkcji wód, stanu ekosystemów lądowych i terenów podmokłych bezpośrednio zależnych od wód, ani stanu siedlisk gatunków związanych z wodami”.*

7. W §21 ust 1. proponujemy dodać *„...ani stanu siedlisk gatunków związanych z wodami”*, a w ust. 2 *„...oraz brak negatywnego wpływu na stan ekosystemów lądowych i terenów podmokłych bezpośrednio zależnych od wód, ani stanu siedlisk gatunków związanych z wodami”.*

8. Wprowadzając przepisy o „ciekach szczególnie istotnych” (w kontekście ochrony ich ciągłości morfologicznej) należy uwzględnić także cieki, których ciągłość jest niezbędna dla uzyskania właściwego stanu ochrony organizmów wodnych chronionych w wyznaczonych dla nich obszarach chronionych (dot. np. ryb i minogów w obszarach Natura 2000, dla których osiągnięcie właściwego stanu ochrony stwarza szczególne wymagania co do ciągłości, inne niż wskazane w opracowaniu Wiśniewolskiego i in. z 2010 r.). Dla cieków takich reprezentatywnymi gatunkami ryb powinny być odpowiednie gatunki będące przedmiotami ochrony w odpowiedniej formie ochrony przyrody. Konieczne jest tu uwzględnienie w szczególności specyficznych wymogów skuteczności urządzeń udrażniających dla tych gatunków, które niekiedy wymagają specyficznych rozwiązań umożliwiających migrację organizmów.

Ochrona ciągłości powinna obejmować nie tylko wymienione w załączniku rzeki główne, ale także miejsca tarliskowe ryb w dopływach wyższego rzędu „cieków szczególnie istotnych” i połączenia tych miejsc tarliskowych z rzeką główną.

Lista rzek o chronionej ciągłości, podana w załączniku, nie powinna bazować tylko na ogólnym w swoim charakterze opracowaniu Wiśniewolskiego, ale powinna uwzględniać również:

- 1) cieki (główne rzeki i dopływy), dla których potrzebę zachowania lub odtworzenia ciągłości zidentyfikowano jako istotną dla uzyskania dobrego stanu ekologicznego ichtiofauny zidentyfikowano w operatach rybackich odpowiednich obwodów rybackich na podstawie których oddano obwód w użytkowanie rybackie;
- 2) cieki (główne rzeki i dopływy), dla których potrzebę zachowania lub odtworzenia ciągłości zidentyfikowano jako istotną dla uzyskania dobrego stanu ekologicznego ichtiofauny w toku dialogu społecznego z użytkownikami rybackimi lub z

- wykonującymi amatorski połów ryb;
- 3) cieki, w których brak ciągłości morfologicznej został zdefiniowany i zatwierdzony jako zagrożenie wewnętrzne osiągnięcia celów środowiskowych na obszarze chronionym (bariera może występować wewnątrz obszaru chronionego, a sam ciek – podlegać ochronie);
  - 4) cieki, w których przywrócenie ciągłości morfologicznej ustanowiono jako cel ochrony, zadanie lub działanie ochronne (konieczne ze względu na różną strukturę zapisu planów ochrony/zadań ochronnych – niekiedy konieczność przywrócenia ciągłości będzie zapisana w celach lub w działaniach, a nie w zagrożeniach);
  - 5) cieki przepływające przez, lub położone w obszarach chronionych wyznaczonych dla ochrony gatunków ryb, dla których według kryteriów przyjętych w Państwowym Monitoringu Środowiska ciągłość morfologiczna jest warunkiem właściwego stanu ochrony (dotyczy obszarów chronionych, dla których jeszcze nie ustanowiono planów ochrony ani zadań ochronnych, ale z samego występowania gatunków – np. głowacz białopłetwy, brzanka – i z kryteriów PMS wynika, że dla występujących w nich gatunków ryb, odtworzenie ciągłości jest niezbędne dla uzyskania właściwego stanu ochrony);
  - 6) cieki, dla których dane z badań i monitoringu środowiska wskazują na istnienie takich „zespołów specyficznych dla danego typu wód” (w rozumieniu RDW), które wymagają ciągłości ekologicznej.
9. Wątpliwości budzi koncepcja „reprezentatywnych gatunków ryb”. Przepławki „jesiotrowe” lub „łososiowe” mogą nie być odpowiednie dla słabo pływających gatunków. Zwracam tu uwagę, że np. chronione minogi i głowacz białopłetwy wymagają przepławek o małych spadkach, naśladujących potok naturalny. Proponuję ustalić, że budowle piętrzące muszą umożliwiać „migrację ryb bytujących w danym cieku oraz reprezentatywnych gatunków ryb”, a nie tylko „reprezentatywnych gatunków ryb”.
10. Warunki skupiają się na kontroli przepływu nienaruszalnego, określając go wg podejścia Kostrzewy. Brak natomiast w nich kontroli wpływu korzystania z wód na całą charakterystykę hydrologiczną cieków, a przecież ochrona reżimu hydrologicznego także jest hydromorfologicznym elementem jakości wód. W przypadku rzek górskich, kluczowe dla ekologii rzeki są nie tylko stany niskie, ale także stany wysokie, to one bowiem są najważniejsze dla transportu rumowiska rzeczno i modelowania morfologicznego koryta rzeki. Proponujemy uzupełnienie Warunków o przepisy:
1. *Pobór ani piętrzenie wód cieku naturalnego nie może istotnie zmieniać prawdopodobieństwa wystąpienia przepływów charakterystycznych o skumulowanym prawdopodobieństwie wystąpienia 1%, 25%, 50%, 75% i 99% w stosunku do naturalnego reżimu hydrologicznego cieku.*
  2. *Do poboru lub piętrzenia wód cieków wyznaczonych w planie gospodarowania wodami dorzecza jako silnie zmienione części wód, ograniczenia określonego w ust. 1 nie stosuje się, jeżeli przyczyny poboru lub piętrzenia wód zostały w planie gospodarowania wodami wskazane jako przyczyna wyznaczenia jednolitej części wód jako silnie zmienionej.*
- Należy także wyraźnie wskazać, że przepływ nienaruszalny i odpowiedni reżim hydrologiczny (a nie tylko hydrauliczny, jak to podano w Warunkach) powinien być zachowany na całej ciągłości rzeki – w tym także bezpośrednio poniżej miejsca poboru wody, z zachowaniem konieczności utrzymania „kontinuum” rzeki w sposób gwarantujący stałą możliwość migracji organizmów wodnych oraz transport każdej z frakcji rumowiska.

11. W warunkach przyrodniczych rzek górskich, przepływ nienaruszalny określany zaproponowaną metoda może być za niski. Niskie przepływy mogą pojawiać się naturalnie i jeżeli dodatkowo ich oddziaływanie zostanie wzmocnione przez pobory wód, skutki mogą być katastrofalne dla ekosystemu rzeki. Szczególnie przy niekorzystnym, wyrównanym przekroju koryta (co jest częste w wyniku utrzymywania właśnie takich przekrojów przez zarządzających wodami), może dochodzić do przegrzewania się płytkiej warstwy wody i śmierci ryb. Takie zjawiska były na terenie RZGW Kraków już notowane. W tych warunkach, rzeki z rybami łososiowatymi i z rybami chronionymi wymagają podwyższonego stopnia ochrony przepływu.

Wnosimy, by przynajmniej w stosunku do rzek w obszarach chroniących wyznaczonych dla ochrony ryb, oraz dla rzek ważnych dla ryb łososiowatych, ustalić, że przepływ nienaruszalny nie może być mniejszy niż 1,2 SNQ.

12. Proponuję usunięcie §23. Warunki ustanawia się po to, by określić ogólne ramy do korzystania z wód, od których nie należy stosować odstępstw. Procedura określania środowiskowych uwarunkowań realizacji przedsięwzięć powinna służyć określaniu i wprowadzaniu dodatkowych indywidualnych uwarunkowań i ograniczeń, a nie zwalnianiu z przestrzegania ram ogólnych ustalonych Warunkami. Proponowany §23 to furtka dla zatwierdzania działań niszczących środowisko, ponieważ niewyobrażalne jest, by odstępstwo od Warunków nie było niekorzystnym wpływem na środowisko.

13. Zwracam uwagę, że oceny presji i stanu ekologicznego wód dokonane na potrzeby aktualnych planów gospodarowania wodami zostały dokonane na podstawie danych nie obejmujących wszystkich wymaganych elementów jakości stanu ekologicznego. W związku z tym, nie określają one aktualnego stanu jednolitych części wód, ani zagrożenia nieosiągnięciem celów środowiskowych, a tylko określają górne oszacowanie stanu i identyfikują niektóre przypadki ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych.

14. Proponowane przepisy dedykowane korzystaniu z wód o dobrym stanie lub potencjale ekologicznym są sprzeczne z wymaganiami Ramowej Dyrektywy Wodnej, która mówi o zakazie pogorszenia stanu wszystkich części wód, a nie tylko tych zakwalifikowanych (w Planie gospodarowania wodami, a więc w oparciu o niepełne dane) do „dobrego stanu”, lub też jako „niezagrożone” brakiem osiągnięcia celu środowiskowego. Pogorszeniem stanu wód będzie nie tylko przekwalifikowanie stanu lub potencjału do gorszego, ale także pogorszenie stanu elementu jakości, nie przekładające się na pogorszenie ogólnej oceny stanu.

15. §6 ust. 1 i §7 ust. 1 – wprowadzanie ścieków do wód i ziemi musi oczywiście uwzględniać „konieczność zaniechania i stopniowego eliminowania emisji substancji priorytetowych oraz substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego” (stan chemiczny), ale również konieczność zaniechania i stopniowego eliminowania emisji ścieków o parametrach powodujących pogorszenie lub nieosiągnięcie stanu dobrego w zakresie parametrów fizykochemicznych elementów jakości wód (fizykochemiczny element stanu ekologicznego).

16. §6 ust. 1 – eliminowanie emisji do wód powierzchniowych substancji priorytetowych oraz substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego nie może być „stopniowe”, bo dobry stan chemiczny ma być osiągnięty do 25.12.2015 r.; o ile wyobrażalna jest derogacja

tego terminu ze względu np. na akumulację już wyemitowanych substancji w ekosystemie lub osadach, to nie można sobie wyobrazić podstaw prawnych które usprawiedliwiałyby dalszą emisję powodującą przekraczanie progów dobrego stanu chemicznego.

17. §6 ust. 1 – brak w tym przypadku warunku jak w ust 2 jest niezgodny z RDW, wymagającą uniknięcia wszelkiego pogarszania, a więc także pogarszania elementów jakości, gdy stan jest gorszy od dobrego.

18. §16 ust. 2 – zakaz zezwalania na wprowadzanie ścieków ponadnormatywnych proponujemy rozszerzyć na wszystkie ciekły w obszarach chronionych w sensie ustawy Prawo Wodne oraz wpływające do takich obszarów.

z poważaniem